

Classic Poetry Series

Henrik Wergeland

- poems -

Publication Date:

2004

Publisher:

PoemHunter.Com - The World's Poetry Archive

Juleaftenen (Christmas Eve)

Hvo minnes ikke
et vær, han tror, ei himlen mer kan skikke?
et vær som om hver sjel, fra Kains til den,
Gud sist fordømte,
den jord forbannet, fra helvete rømte,
som fristet dem å svike himmelen?....
Et vær, hvis stemmes
forferdelser ei mere kan forglemmes?
Thi alle tenkte: det må være sendt
for min skyld ene;
orkanens tordner meg kun meg de mene;
min synd er blitt åndene bekjent...
Et vær, hvis styrke
kan lære prest og troende å dyrke
demoner i det element, hvis brak
den gamle høre
fra barnsben kan i sitt bemoste øre
et skyens jordskjelv, luftens dommedag?
Et vær, som rystet
den sterkes hjerte i dets skjul i brystet,
et himmelvær, hvori sitt eget navn
han påropt hørte
av ånder, stormene forbi ham førte,
mens hver en tretopp hylte som en ravn? Men raven gjemte
seg selv i klippen, ulven sulten temte,
og reven våget seg ikke ut.
I huset sluktes
hvert lys, og lenkehunden inneluktes....
I slikt vær, da får du bønner, Gud!

I slikt vær - det var en juleaften -
da natt det ble før dagens mål var fullt,
befant en gammel jøde, nær forkommen,
seg midt i Sverigs ørken, Tivedskogen.
Han ventedes til bygden denne side
fra bygdene på hin, for julens skyld,
av pikene med lengsel, thi i skreppen
lå spenner, bånd og alt hva de behøvde
for morgendagen, annen dag og nyttår.
Det gjorde lengselen spent, men ikke bange;
thi ennu hadde "Gamle-Jakob" aldri
dem sviktet noen jul: Han kom så visst
som juleaftenen selv.
"Tyss! var det atter stormen,
som hylte gjennom grenene? Det skrek.
Nu skriker det igjen." Og Gamle-Jakob
fluks stanser lyttende for annen gang.
Nu tier det. Thi stormen øker på,
som fossen drønner over den, der drukner.
Han vandrer atter. "Tyss! igjen en lyd!"
- en lyd, som skar igjennom skogens brusen.
"Den falske hubro skriker som et barn.

Hvo slipper barn vel ut i sådant vær?
Det gjør ei selv ulven selv med sine." Og
den gamle stolper atter frem i sneen.
Da skrek det atter, så han mer ei tviler;
thi dette stormkast, som borte alt
et snoet snetårn hvirvler over skogen,
har ført et ord, et enkelt ord forbi;
og fluks han dreier dit hvorfra det kom,
arbeidende seg dypere i skogen
og dypere i sneen og i natten,
der som en kullsort fjellvegg reiste seg
mot hvert kans skritt, av fyk kun gjennomlyst,
som om den ene hele vide skog var full
av flyvende slørhyllete gespenster,
der hylende seg stillet ham i veien,
på luftig tå seg hvirvlet, vokste reddsomt,
og så forsvant imellom stammene.
Dog kjempet oldingen seg frem mot stormen.
Han vandrer når den vokser, når den saktner
og drager ånde, lytter han på kne.
Men fluks han springer opp, og går i mulmet,
som dvergen trenger gjennom, sorte, muld.
.... Han hører intet mer. Den gamle skjelver
ved tanken, at ham onde ånder gjekker,
og mumler frem de bønner, som han vet.
Da klynker det igjen, og ganske nær;
hans eget rop mot stormen vender kun
tilbake i hans munn. Men hist, ja hist!
Ti skritt ennu! Der rører noe mørkt seg
på sneen, som om stormen lekte med
en stubbe, der var løsnet litt i roten.
"O Herre! en arm! O Herre!
et barn, et barn! Men dødt! - "
Akk, tenkte stjernene i denne natt,
da Betlehemsstjernen lyste mellom dem,
og intet godt på jorden kunne skje?
Thi ingen av dem så, at Gamle Jakob,
så glad som om en skatt han hadde funnen,
fluks kastet bort sin hele rikdom: Skreppen,
trakk av sin knappe kjole, hyllet den
om barnets lemmer, blott sitt bryst,
og la så dets kolde kinn derved
inntil det våknet av hans hjertes slag.
Da sprang han opp. Men nu hvorhen? Thi stormen
har blåst hans spor igjen. Det ei bekymret.

Thi han I tordenen i skogens topper
nu hørte Davids jubelharper kun;
ham fykene nu syntes som kjerurber,
der viste vei på svanehvite vinger,
og i det må og få, han fulgte, følte
han Herrens eget sterke fingertrekk.

Men hus på ville Tiveden å finne
 I slik en natt, da lys ei turde brennes?
 Og midtveis lå der kun en enkelt plass;
 det lave tak ei skilles kan fra sneen,
 den sorte vegg ei fra et klippestykke.
 Dog stanstes ved et under han av den.
 Der sank han ned. Han maktet ikke mere;
 og mange vindstøt for før med sin byrde
 han orkede å slepe seg til døren.
 Han banket sakte først, thi barnet sov;
 og nu først savnet han sin tapre skreppe,
 fordi han intet eiede å give
 de gode arme folk, som snarlig ville
 med gjestfri hasten åpne døren. Akk,
 han banket mange ganger før det svarte:
 "I Jesu navn, hvem kommer der i slik en natt?"
 "Den gamle Jakob. Kjenner i meg ei?
 den gamle jøde?" "Jøde!" skrek forferdet
 en manns- og kvinnerøst. "Da blir du ute!
 Vi eier ingenting å kjøpe for,
 og blott ulykke vil du bringe huset
 i denne natt, da han ble født, du drepte."
 "Jeg?"
 "Ja, ditt folk, og det er synden, som
 igjennom tusen ledd skal straffes."
 "Akk!
 I natt da hunden lukkes inn?"
 "ja, hunden,
 men ingen jøde i et kristent hus."
 Han hørte ikke mer. De hårde ord
 ham koldere enn vinden gjennomhvinte,
 og slengte, sterkere enn dem, ham ned
 i sneen, bøyet over barnets slummer.
 Da syntes ham, mens han mot vinduet stirret,
 om ei det hvite ansikt atter kom
 til syne dog, som om han sank i dun,
 at liflig varme gjennomfløt hans årer,
 og at bekjente vesner, hviskende
 som sommervindens eolsspill i gresset,
 omsvevede hans leie, inntil en
 med løftet finger sa: kom! han sover.
 Og i en opplyst sal ved siden av
 forsvant de alle; barnet kun forble der
 ved foten av hans leie, dragende
 hans puter stetse bedre om ham, til
 det forekom ham selv, at han sov inn.
 - Der sneen var, som vokste om den døde.
 "O Jesus! Jøden sitter der ennu!"
 skrek mannen, da han så om morgnen ut.
 "Så jag ham bort! Det er jo juledag,"
 falt konen inn. "Og se den jødeskjelm,
 hvor fast han holder bylten klemt til brystet!"

"Han er påtrengende med sine varer.
Med stive blikk han ser herinn, som om
vi hadde penger nok å kjøpe for."
"Dog gadd jeg se hva han i bylten har."
"Vis frem da, jøde!"
Begge tren de ut.
Den frosne glans de så I likets øyne.
De bleknet mer enn det, de skrek av skrekk,
og skalv av angrens slag.
"O Jemini!
Hva uhell her er hendt!"
De opp ham reiste,
og bylten fulgte med. De åpnet kjolen.
Der hang, med armene om jødens hals,
Margrethe, deres barn - et lik som han.
Så slår ei lyn, så rappe orm ei biter,
som skrekk og smerte ekteparet slo.
Så blek som faderen var ei sneen,
så hylte stormen ei som moderen.
"O Gud har straffet oss! Ei stormens kulde,
vår egen grusomhet har drept vårt barn!
Forgjeves! akk, som jøden på vår dør
på nådens ville vi forgjeves banke."

Da skogen veibar ble, kom bud fra gården,
hvor lille Gretha fostredes i legd,
og hvorfra hun, da helgen inn ble ringet,
før været kom, var vandret av seg selv,
foreldrene å gjeste juleaften.
Dog kom det ei å spørre efter barnet,
men efter jøden fra bygdens piker,
hvis håp nu til å kunne gjeste kirken
kun stod til nyttårsdagen, om han fantes.
Der lå han død I stuen foran arnen,
hvor mannen med et blikk som jødens frosne,
og I en stilling krum som likets, satt,
I bålets røde aske stirrende
og stetse økende dets brann, at liket
dog kunne blive strakt og hånden korslagt.
Men foran lå på kne Margrethes moder,
sin lilles stive armer bøyende
bestandig fastere om likets hals.
"Hun ei tilhører mere oss" hun hulket,
"Han har vårt barn seg tilkjøpt for sin død.
Vi tør ei skille liten Greta fra ham;
thi hun for oss må bede Jesus om
hans forbønn hos sin fader; thi for ham
vil arme jøde klage - -"

Henrik Wergeland